

WIEK PRZEDSZKOLNY

Wiek przedszkolny obejmuje dzieci w wieku 3 - 6 lat. Jest to czas poprzedzający naukę w szkole, w którym u dzieci zachodzi wiele zmian psychicznych i fizycznych. Dziecko jest bardzo ruchliwe, intensywnie się rozwija i jest bardzo ciekawskie. Czynności rozwojowe malucha ulegają zmianie, ponieważ występuje zainteresowanie otoczeniem, urządzeniami domowymi wychodzeniem poza rodzinę i zawieraniem nowych znajomości przedszkolnych oraz poznawaniem nowych funkcji społecznych. Większość dzieci w tym wieku uczęszcza do przedszkola, dlatego nowym czynnikiem rozwojowym staje się oddziaływanie nowego systemu w postaci nauczania i wychowania kształtującego społeczne zasady zachowania i postawy prospołeczne.

Wiek przedszkolny jest nazywany złotym okresem motoryczności albo apogeum motorycznym. Sprawność ruchowa powiększa się. Dziecko jest mniej gwałtowne i ma bardziej harmonijne ruchy niż w poprzednich okresach. Potrafi biegać, skakać, kopnąć, łapać i rzucić piłkę, opanowuje kilka zdolności naraz, co jest wynikiem dobrze zautomatyzowanego procesu chodzenia. Podczas biegania wzrasta długość kroku.

Rozwój fizyczny

Zmienia się wygląd dziecka. Wydłużają się kończyny dolne, sylwetka się wysmukla i spłaszcza, wzrasta kośćciec i muskulatura ciała oraz zmieniają się proporcje poszczególnych części ciała. Układ nerwowy się rozwija, dlatego dziecko cechuje duża pobudliwość: zmienia się jego usposobienie, często płacze i się śmieje, jest hałaśliwe, szybko się męczy i regeneruje. Dziecko stopniowo staje się samodzielne.

Wrażenia i spostrzeżenia

Między 4-5 rokiem dynamicznie rozwija się funkcja symboliczna, także w sferze językowej. Dziecko rysuje to, co wie, a nie to, co widzi. Jest egocentrykiem. Nie potrafi przyjąć cudzego punktu widzenia. Spostrzeżenia mają silny związek z działaniem.

Uwaga

Jest przerzutna, podzielna, mimowolna i skoncentrowana na atrakcyjnych oraz silnych bodźcach. Jej stabilność zwiększa się. Dziecko przechodzi od systemu uwagi mimowolnej do dowolnej i świadomie kontroluje kierunek własnej percepcji i innych procesów poznawczych.

Pamięć

Pojemność, trwałość i tempo zapisywania informacji w pamięci powiększa się. Rozwijają się dwa rodzaje pamięci: świeża i trwała. Jednak cechy pamięci nie są jeszcze ukształtowane. Przedszkolak najlepiej zapamiętuje obrazy.

Myślenie

Od 2 do 4 r.ż. następuje rozwój reprezentacji umysłowej. Pojawia się myślenie konkretno-wyobrażeniowe o charakterze magicznym. Dziecko stopniowo rozumie definicje.

Myślenie w wieku przedszkolnym charakteryzują:

- **Animizm** – dziecko nadaje przedmiotom cechy istot żywych.
- **Antropomorfizm** – dziecko nadaje przedmiotom cechy ludzkie.
- **Artyficyjizm** – dziecko jest przekonane, że przedmioty i zjawiska są po to, żeby zaspokajać ludzkie potrzeby.

Mowa

Wiek przedszkolny to wiek pytań. Dziecko potrafi opowiadać, opisywać i prowadzić rozmowę. Tworzy wiele neologizmów. Mówiąc o sobie lub do siebie skupia się na własnym „ja”, ponieważ wciąż jest egocentrykiem. Wzrasta umiejętność mówienia dłuższymi zdaniami i rozwija się symboliczna funkcja języka.

Wyobrażenia

Dzieci obdarzone są w tym wieku bujną wyobraźnią. Ożywiają przedmioty martwe, zmyślają, lubią naśladować czynności innych, przeżywają czytane bajki. Pojawiają się wyobrażenia statyczne, dynamiczne i transformacyjne. Wyobrażenia wraz z wiekiem przekształca się z mimowolnej w dowolną. Ok. 3 r.ż. następuje rozgraniczenie świata realnego i fikcyjnego.

Rozwój emocjonalny

Dziecko zaczyna odczuwać uczucia wyższe, co ma związek z poznawaniem świata i wchodzeniem w relacje z grupą rówieśniczą. Boi się tego, czego nie ma – tak działa wyobraźnia. Potrafi współczuć i wyrażać gniew.

Rozwój społeczny

W tym okresie dziecko nawiązuje różnorodne kontakty w domu i przedszkolu. Jego życie społeczne ulega wzbogaceniu. Trwa proces socjalizacji i ważne są kontakty z rodziną – około 5 r. ż. wzrasta rola ojca, z którym relacje stają się coraz bardziej swobodne. Wzrasta także rola rówieśników. Pojawiają się wspólne zabawy z podziałem na role. Przedszkolak ma jedną, przypadkową wybraną, koleżankę lub kolegę. Wpływ na kontakty społeczne wywiera również środowisko wychowawcze. Układ stosunków międzyludzkich dziecko odtwarza w zabawie. Ma to wpływ na przyswojenie sobie norm i nawyków postępowania społecznego.

Uczucia

Dziecko nie umie maskować i tłumić swoich uczuć, które są widoczne w zachowaniu, ruchach, gestach i słowach. Do 6 r. ż. w ekspresyjny i impulsywny sposób wyraża emocje, które są silne, gwałtowne i krótkotrwałe. Dziecko cechuje labilność uczuciowa, co oznacza, że jest zmienne w swoich uczuciach i nastrojach.

Osobowość tworzy się zgodnie z prawami rozwoju oraz z indywidualnym rytmem rozwojowym jednostki. Kształtuje się w czasie swobodnej działalności dziecka oraz w procesie uczenia się. Dziecko identyfikuje się z własną płcią, wyraża upodobanie do roli społecznej płci. Posiada obraz własnego idealnego „ja” (taki chcę być) i oceny samego siebie. Zarysowują się temperament (zespół stałych właściwości psychicznych, które wyznaczają stopień powstawania i reakcji dziecka) i cechy charakteru dziecka. Dziecko zaczyna coraz częściej wychodzić z własną inicjatywą i ją realizować. Pojawia się okres konformizmu moralnego, co oznacza, że dzieci zaczynają się liczyć z normami grupy, podporządkowują się zasadom i są wrażliwe na krytykę rówieśników. Nie powinno się ograniczać samodzielnej aktywności dziecka, gdyż sprzyja to rozwojowi poczucia winy, które zaburza rozwój osobowości.

Zabawa

Podstawową formą aktywności dziecka jest zabawa. Zabawa przybiera różne formy, staje się samodzielną, czynnościową i bardziej twórczą. W tym okresie wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje zabaw: tematyczne (tematyka jest różnorodna) i konstrukcyjne (polegają na budowaniu kształtów z klocków). Dziecko poważnie traktuje to co robi, dlatego znaczenia nabierają zajęcia, które przygotowują dziecko do podejmowania obowiązków domowych.

Twórczość

Nauka i praca ma charakter zabawowy, kształtują się pierwsze nawyki pracy społecznej. Dziecko stopniowo zaczyna się interesować rezultatem swojej pracy. Najważniejszy jednak jest proces działania. Nawyki pracy kształtują się stopniowo w całym okresie rozwojowym.

Źródło:

H. Bee, *Psychologia rozwoju człowieka*.

B. Harwas-Napierała, J. Trempała, *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*.